

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI MINTAFELADATOK

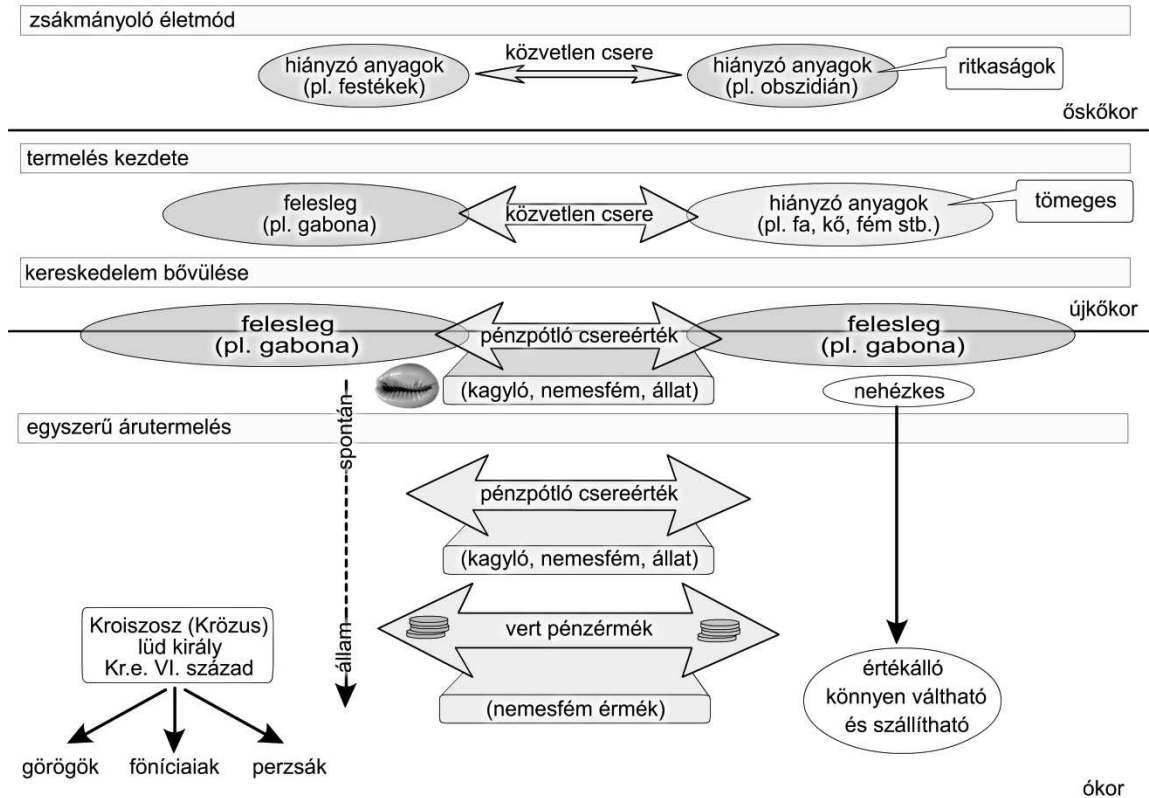
A 2024. JANUÁR 1-TŐL BEVEZETÉSRE KERÜLŐ VIZSGAKÖVETELMÉNYEK SZERINT

MINTAFELADATOK:

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. A feladat az ókor gazdaságtörténetéhez kapcsolódik.

Oldja meg a feladatokat a forrás és ismeretei segítségével!

A pénz kialakulásának sematikus ábrája

a) Hogyan bonyolították le a hiányzó anyagok cseréjét az őskorban? (1 pont)

b) Mi tette lehetővé az újkőkorban a csere tömegessé válását? (1 pont)

c) Milyen tulajdonságokkal rendelkeztek a pénzt helyettesítő eszközök? (1 pont)

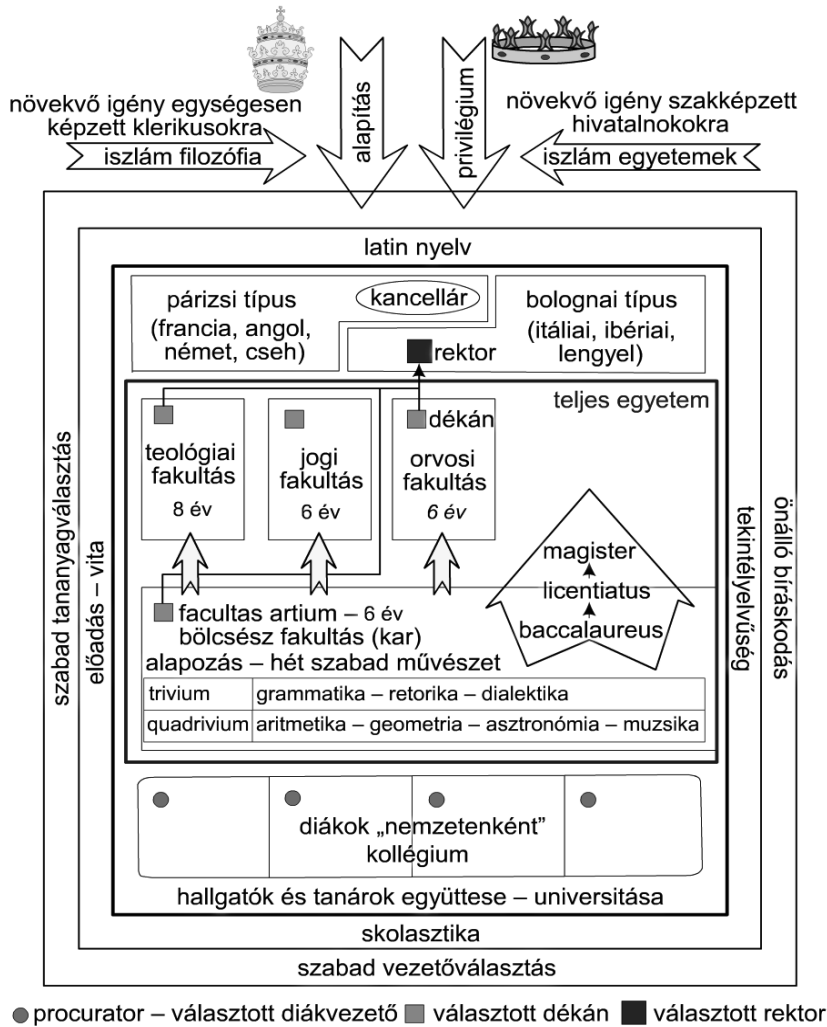
d) Mennyiben volt hatékonyabb és könnyebben kezelhető a vert pénz a pénzpótló csereértékeknél? (Elemenként 0,5 pont)

1. 2. 3.

e) Honnan indult ki az ábra szerint a vert pénz elterjedése? (0,5 pont)

5 pont

**2. A feladat a középkori egyetemekhez kötődik.
Oldja meg a feladatokat a forrás és ismeretei segítségével!**

A középkori egyetem sematikus ábrája

a) Mely igények hívták életre a középkori egyetemeket? (Elemenként 0,5 pont)

1. 2.

b) Hány fakultásból állt egy teljes egyetem? (1 pont)

c) Az alábbiak közül melyik nem képezte az egyetemi autonómia részét? Húzza alá a helyes meghatározást! (0,5 pont)

1. önálló bíraskodás 2. tananyagválasztás 3. szabad egyetemalapítás 4. rektorválasztás

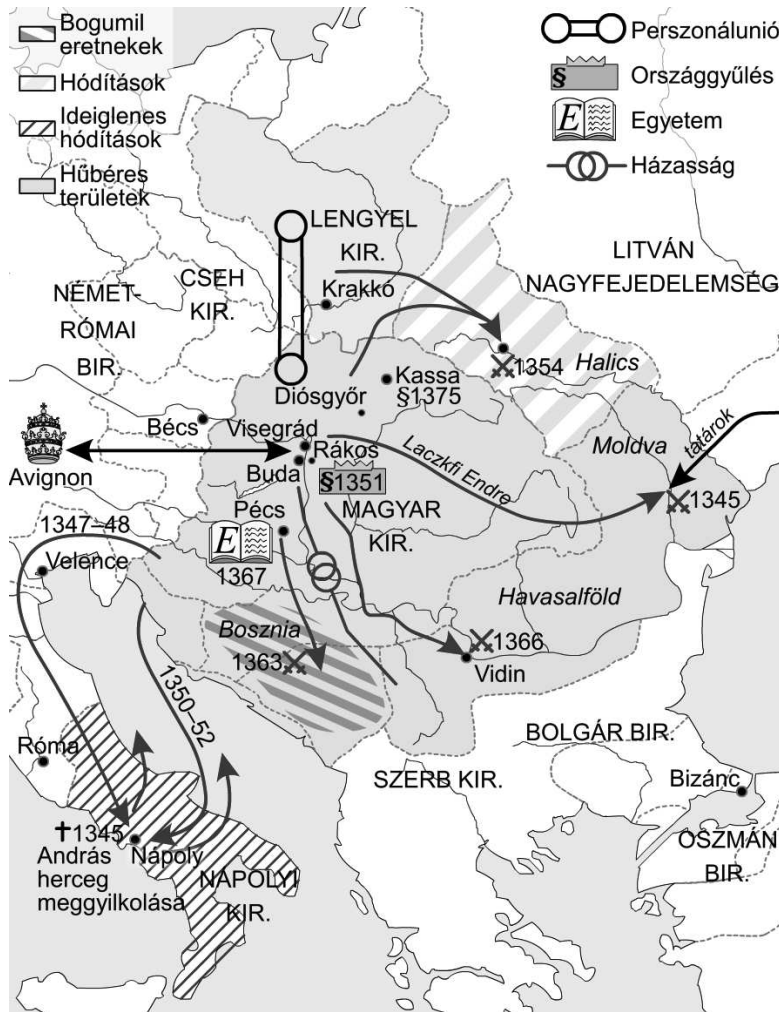
d) Melyik fakultás elvégzése tette lehetővé a másik három egyikén való továbbtanulást? (0,5 pont)

e) Hogyan nevezzük a középkori egyetemi oktatás elméleti alapját képező filozófiát? (1 pont)

4 pont	
--------	--

3. A feladat Nagy Lajos uralkodásához kapcsolódik.

Döntse el az alábbi állításokról a forrás és ismeretei segítségével, hogy igazak vagy hamisak! (Elemenként 1 pont)

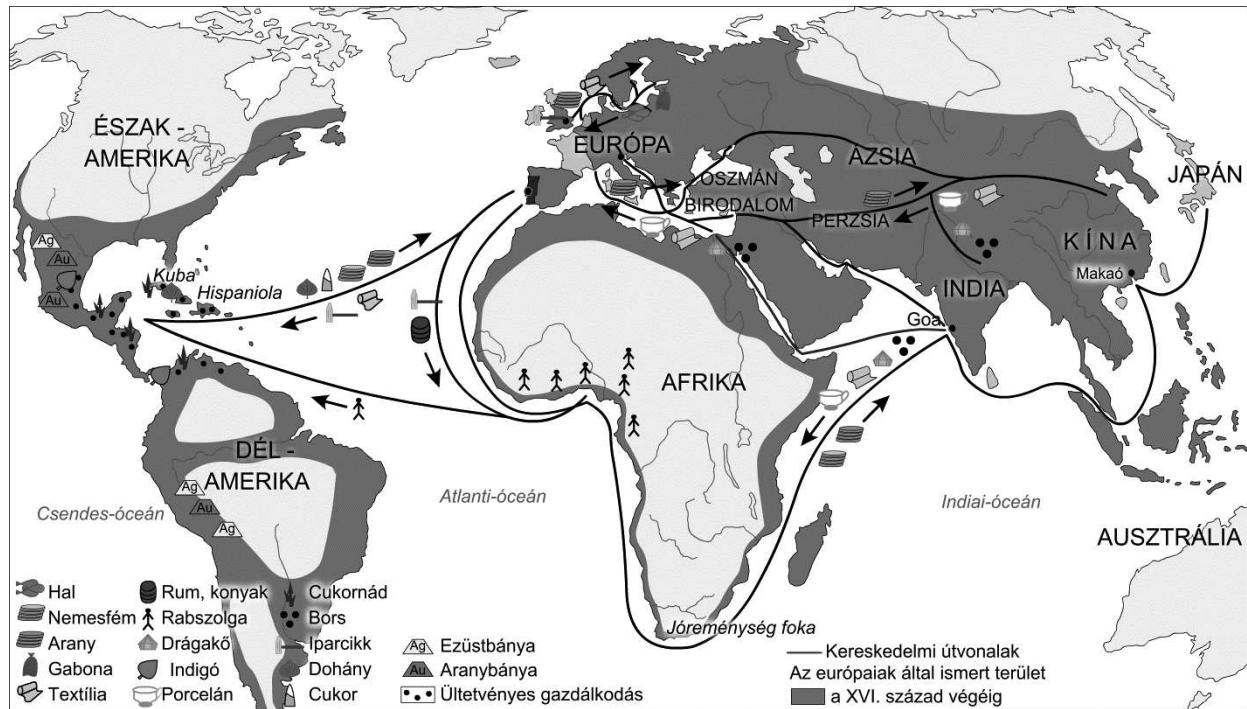
Állítások	Igaz	Hamis
A lengyel-magyar perszonálunió 1375-ben kezdődött, és Lajos király halálával ért véget.		
Lajos király egyetemalapítása összefüggésben állt a bogumil eretnekek elleni harccal.		
Nagy Lajos meghódította Lengyelországot.		
Nagy Lajos házasság és katonai erő révén hűbéres államokat hozott létre a déli határ mentén.		
Nagy Lajos kassai privilégiuma elősegítette a lengyel rendi fejlődést.		

5 pont

4. A feladat a világgereskedelem kialakulásához kapcsolódik.

Oldja meg a feladatokat a forrás és ismeretei segítségével!

(Elemenként 1 pont)

A világgazdaság kialakulása a XVI. században

a) Afrika megkerülésével az Ázsiába vezető kereskedelmi út esetében az alábbi állítások közül melyik a helyes? Karikázza be a helyes meghatározás sorszámát!

1. nem áramlott ki a nemesfém Európából
2. biztonságosabb volt
3. nagyobb mennyiségek jelenhettek meg

b) Az alábbiak közül mely tényezők tették lehetővé az amerikai térség gyarmatosítását? Karikázza be a helyes meghatározás sorszámát!

1. kedvező éghajlat
2. a hódítók magasabb technikai színvonala
3. a gazdag nemesfémlelőhelyek

c) A Hanza kereskedelme miért virágzott tovább a XVI. században? Karikázza be a helyes meghatározás sorszámát!

1. közel volt a Nyugathoz
2. nem merültek ki az erőforrásai
3. a Nyugatnak szüksége volt a nyersanyagaira

d) Miért került sor a fekete rabszolgák behurcolására Amerikába? Karikázza be a helyes meghatározás sorszámát!

1. szükség volt a munkaerőre
2. csak ők bírták a munkát
3. rendelkezésre álltak helyben

4 pont	
---------------	--

5. A feladat a Bocskai-szabadságharchoz kapcsolódik.

Oldja meg a feladatokat a forrás és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont)

„I. Ami tehát a vallás ügyét illeti: erre nézve most a közönséges végzések, sőt még az ezerhatszáznegyedik évi legutolsó törvénycikkely sem állván ellent, miután ez az országgyűlésen kívül és az országglakók beleegyezése nélkül volt hozzáadva és ezért el is törlik, elhatározták:

1. § Hogy tudniillik a szentséges császári és királyi felség (...) a rendeket, a kik csak Magyarországnak a határain belül élnek, összesen és egyenként, úgy a mágnásokat és nemeseket, mint közvetlenül a koronához tartozó szabad és kiváltságolt városokat; továbbá a magyar véghelyeken levő magyar katonákat, az ő vallásukban és hitükben soha és sehol megháborítani nem fogja, sem mások útján háborgatni és gátoltatni meg nem engedi.” (*A bécsi béke pontjaiból, 1606*)

a) Mire utal a forrás I. pontjában aláhúzott rész?

.....

b) Mit tartalmazott az előző kérdésben hivatkozott törvénycikk?

.....

c) Az alábbi csoportok közül kikre nem vonatkozik a vallásszabadság az alábbiak közül a béke szövege szerint? Karikázza be a helyes válaszleletet!

1. végvári vitéz 2. városi polgár 3. felvidéki kisnemes 4. jobbágy 5. főnemes

d) Mi a különbség az egyes társadalmi csoportok szempontjából az augsburgi és a bécsi béke vallási rendelkezése között a békékben szereplő felekezetek esetében?

.....

.....

e) Mi a különbség az egyes társadalmi csoportok szempontjából a bécsi béke és a XVI. századi tordai vallási törvények között a dokumentumokban szereplő felekezetek esetében?

.....

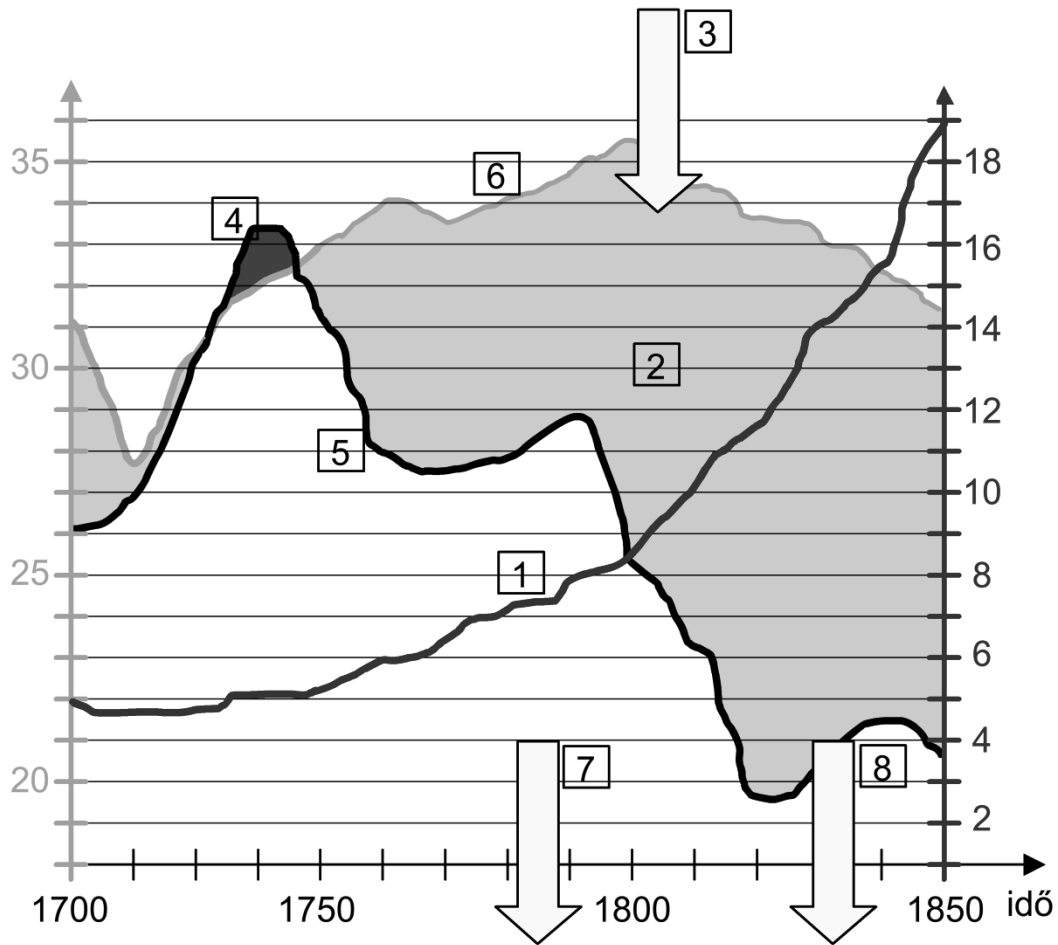
.....

5 pont	
---------------	--

6. A feladat a demográfiai robbanáshoz kapcsolódik.

Kapcsolja össze az fogalmakat az ábrán található számokkal!

(Elemenként 0,5 pont)

A demográfiai robbanás Angliában

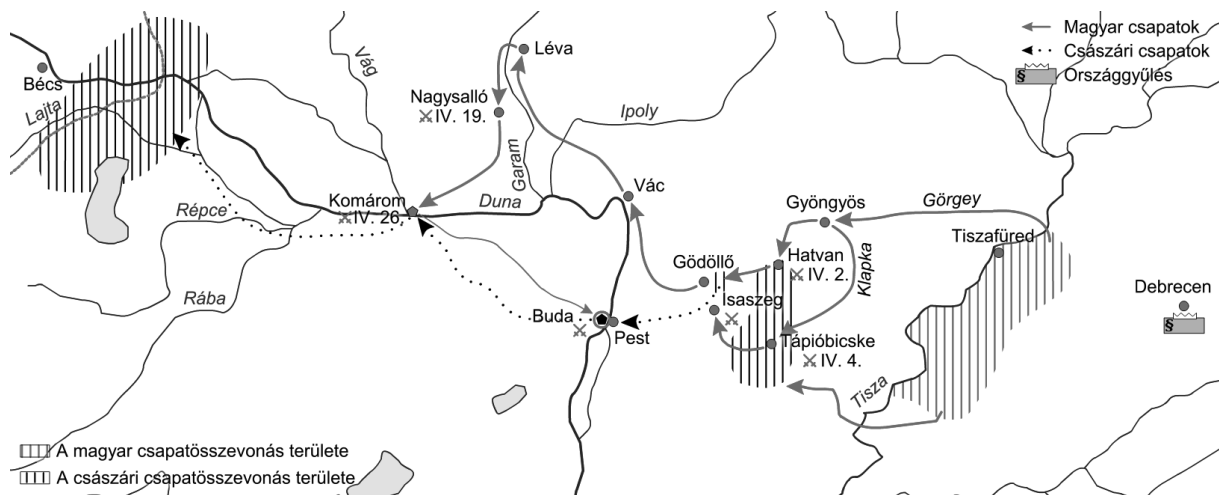
Fogalom	Szám	Fogalom	Szám
Kivándorlás		Halálozás	
Népességnövekedés		Népességcsökkenés	
Születések		Ipari forradalom	
Népességszám		Városokba vándorlás	

4 pont

7. A feladat a magyar szabadságharchoz kapcsolódik.

Oldja meg a feladatokat a forrás és ismeretei segítségével!

(Elemenként 1 pont)

a) Egészítse ki a térképet! Mikor került sor 1849-ben az alábbi eseményekre?

- 1. Isaszegi csata:
- 2. Buda visszavétele:
- 3. Függetlenségi nyilatkozat kiadása:

b) Mi volt a stratégiai célja a magyar hadseregnek a tavaszi hadjárat első szakaszában?

.....

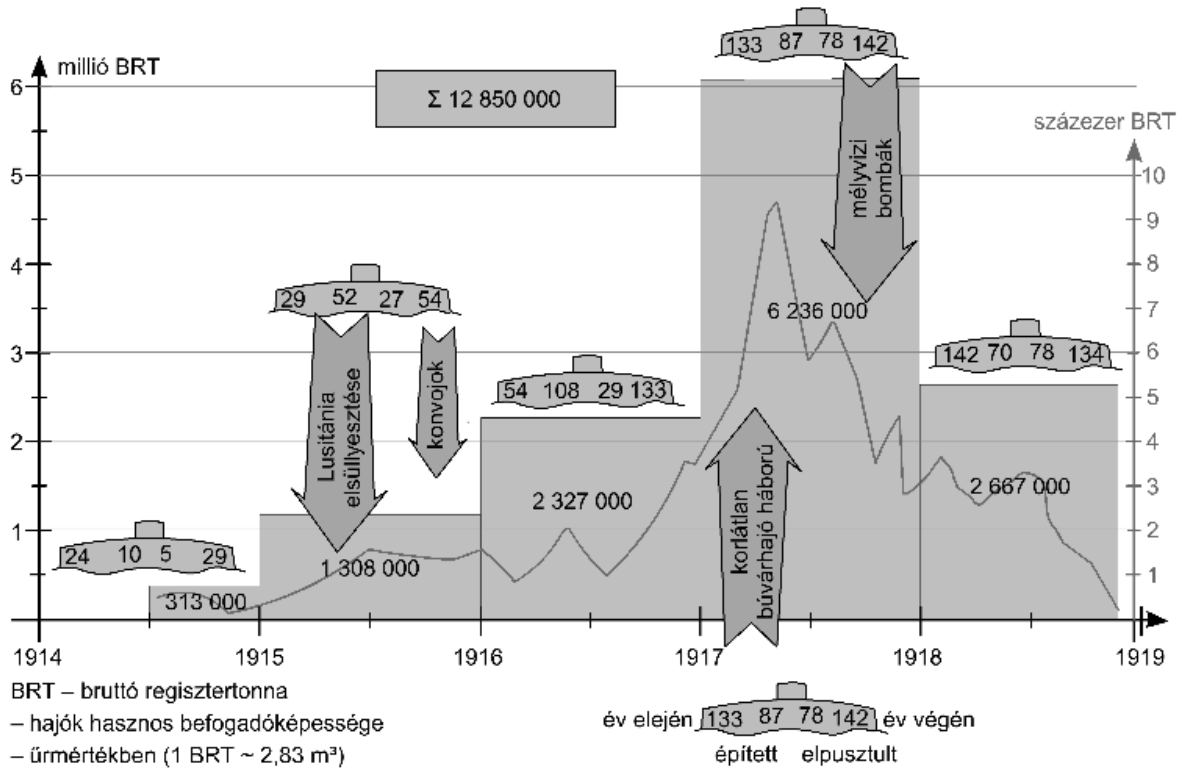
c) Ki volt a tavaszi hadjárat tervének kidolgozója?

.....

5 pont	
---------------	--

8. A feladat az első világháborúhoz kapcsolódik.

Oldja meg a feladatokat a forrás és ismeretei segítségével! A megoldáshoz használja az iskolai atlaszt!

a) Mire törekedett mindkét fél a világháború idején a tengereken gazdasági szempontból? (1 pont)

b) A központi hatalmak miért vetették be az a) pontban meghatározott cél érdekében a tengeralattjárókat? (1 pont)

c) Nevezzen meg két módszert, amelynek segítségével az antant végül visszaszorította a tengeralattjárókat! (Elemenként 0,5 pont)

1. 2.

3 pont	
---------------	--

9. A feladat a trianoni békediktátumhoz kapcsolódik.

Oldja meg a feladatokat a forrás és ismeretei segítségével! A megoldáshoz használja az iskolai atlaszt! (Elemenként 1 pont, összesen 6 pont)

a) **Hogyan nevezzük a trianoni békediktátum által Ausztriához csatolt területet?**

b) **Mikor, melyik évben került sor a soproni népszavazásra, amely Magyarországnak ítélte a várost és környékét?**

c) **Melyik ország ellenőrzése alatt állt 1919 és 1920 folyamán az Ausztriának ítélt terület?**

d) **Mi volt a jelentősége a c) pontban meghatározott ténynek a népszavazás tekintetében?**

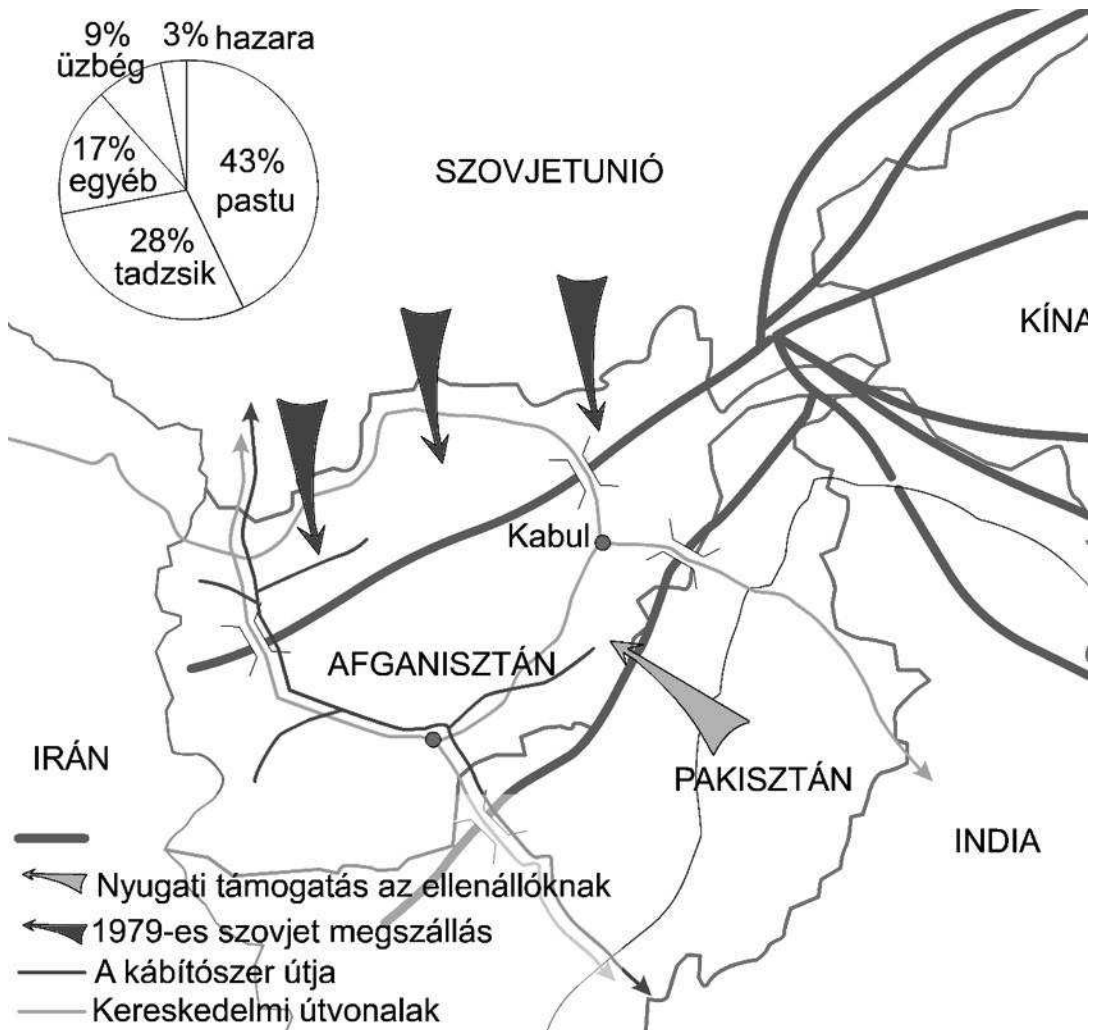
e) **Mely csoportnak köszönhető, hogy a c) pontban meghatározott helyzet egészen a népszavazás eldöntéséig fennállt?**

f) **Nevezzen meg egy személyt az e) pontban meghatározott csoport tagjai közül!**

6 pont	
--------	--

10. A feladat a hidegháborúhoz kapcsolódik.

Oldja meg a feladatokat a forrás és ismeretei segítségével! (összesen 3 pont)

a) Mikor került sor Afganisztán szovjet megszállására? (1 pont)

b) Mi jellemzi Afganisztán etnikai összetételét (1), és hogyan hatott ez a konfliktusra?
(Elemenként 0,5 pont)

1. 2.

c) A nagyhatalmi és a vallási ellentéteken kívül mely, az egész világot érintő probléma olvasható le a térképről? (1 pont)

3 pont	
---------------	--

11. A feladat az 1956-os magyarországi forradalomhoz kapcsolódik.

Oldja meg a feladatokat a forrás és ismeretei segítségével!

(Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont)

„1. Az összes szovjet csapatoknak azonnali kivonását követeljük Magyarországról a békeszerződés határozatai alapján. [...]

4. Nyilvános tárgyalást követelünk Farkas Mihály és társai bűnügyében. Rákosi Mátyást, aki első fokon felelős a közelmúlt minden bűnéért és az ország tönkretételéért, hozzák haza és állítsák a nép ítélőszéke elé.

5. Általános, egyenlő és titkos választásokat követelünk az országban több párt részvételével, új nemzetgyűlés megválasztása céljából. Követeljük a munkásság sztrájkjogának biztosítását.

6. Követeljük a magyar-szovjet és magyar-jugoszláv politikai, gazdasági és szellemi kapcsolatok felülvizsgálatát és új rendezését a politikai és gazdasági teljes egyenrangúság és az egymás belügyeibe való be nem avatkozás alapján.

7. Követeljük az egész magyar gazdasági élet átszervezését szakembereink bevonásával. Vizsgálják felül a tervgazdaságon alapuló egész gazdasági rendszerünket, a hazai adottságoknak és magyar népünk létérdekeinek szem előtt tartásával. [...]

9. Követeljük az iparban alkalmazott normák teljes revízióját, a munkások és értelmiség bérköveteléseinek sürgős és alapvető rendezését. Kérjük a munkások létminimumának megállapítását.

10. Követeljük a beszolgáltatási rendszer új alapokra fektetését és a termények okszerű felhasználását. Követeljük az egyénileg gazdálkodó parasztok egyenrangú támogatását. [...]

12. Teljes vélemény-, szólás- és sajtószabadságot, szabad rádiót követelünk és a MEFESZ-szervezet számára nagy példányszámú új napilapot. Követeljük a meglévő káderanyag nyilvánosságra hozatalát és megsemmisítését. [...]

14. A meglévő, magyar népnek idegen címer helyett kívánjuk a régi magyar Kossuth-címer visszaállítását. A magyar honvédségnek a nemzeti hagyományokhoz méltó új egyenruhát követelünk. Követeljük, hogy március 15. és október 6. nemzeti ünnep és munkaszüneti nap legyen. [...]” (A diákság pontjaiból, 1956. okt. 22.)

a) Írja be a táblázatba azon pontok sorszámát, melyek a korszak szocialista elveivel nem egyeztethetők össze?

--	--	--

b) Mely pontok követelik az ország függetlenségét? Írja be a pontok sorszámát a táblázatba!

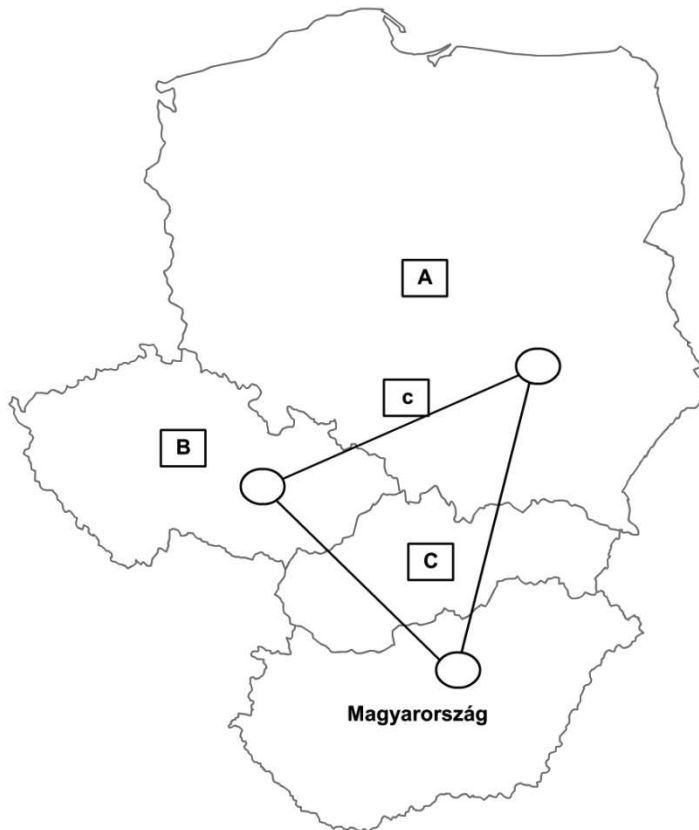
--	--	--

3 pont	
---------------	--

12. A feladat a közép-európai együttműködéshez kapcsolódik.

Oldja meg a feladatokat a forrás és ismeretei segítségével!

(Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont)

a) Mely országokat jelölik az alábbi betűk?

A:

B:

C:

b) Hogyan nevezzük Magyarországot és a betűvel jelölt három országot együttműködését?

.....

c) Mikor jött létre az együttműködés?

.....

d) Ki volt az a magyar miniszterelnök, aki kezdeményezte az együttműködést?

.....

3 pont

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

Olvassa el figyelmesen!

A következő feladatok közül összesen **hármat** kell kidolgoznia.
Az alábbi szabályok alapján kell választania:

Kidolgozandó:

- egy**, az **egyetemes történelemre** vonatkozó **rövid** feladat,
- egy**, a **magyar történelemre** vonatkozó **hosszú** feladat,
- egy** komplex feladat.

A rövid egyetemes és a hosszú magyar feladat más korszakra – az egyik az 1849-ig tartó, a másik az 1849 utáni korszakra – vonatkozzon!

Tanulmányozza figyelmesen a feladatokat!

	Korszak	Sorszám	Feladat	A feladat típusa
Egyetemes történelem	1849-ig	13.	Szent Szövetség	rövid
	1849 után	14.	Truman-doktrína	rövid
Magyar történelem	1849-ig	15.	IV. Béla uralkodása	hosszú
	1849 után	16.	Határon túli magyarok	hosszú
Komplex	–	17.	Magyar vármegyerendszer	korszakokon átívelő
	–	18.	Kommunista diktatúrák	összehasonlító

A következő táblázatban feltüntettük a négy választási lehetőséget.

Jelölje X-szel a választását a megfelelő sorban! Csak az egyik lehetőséget jelölje!

A választott feladatok sorszáma	Választásának jelölése X jellel
13., 16. és 17.	
13., 16. és 18.	
14., 15. és 17.	
14., 15. és 18.	

A feladatok közül **csak a választott hármat** dolgozza ki! Válaszait az azonos típusú feladatokat követő pontozott vonalakra írja!

A válaszok elkészítése során **fogalmazvány** (piszkozat) készíthető!

A feladatok után az értékelési szempontok szerepelnek, az elért pontszámokat a javító tanár állapítja meg.

13. A feladat a XIX. század első feléhez kapcsolódik.

(rövid)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével a Szent Szövetség céljait és módszereit!
(Használja a történelmi atlaszt!)

„Az oszthatatlan és legszentebb Háromság nevében! Felsőgeik Ausztria Császára, Poroszország Királya és Mindegyik Oroszország cárja azon nagy események következtében, melyek az utolsó három év lefolyását Európában jellemezték [...] Ünnepelesen kijelentik, hogy jelen rendelkezések egyetlen célja az, hogy [...] nem vesznek más szabály gyanánt [...], mint ennek a szent vallásnak a parancsait...”

I. A Szentírás azon pontjainak megfelelően, melyek minden embernek megparancsolják, hogy egymást testvériség köteleke által egyesítve, magukat honfitársuknak tekintvén, egymásnak minden alkalommal és minden helyen segítséget és támogatást fognak nyújtani: alattvalóikkal és hadseregeikkel szemben családapáknak tekintik magukat; és őket a vallás, a béke és igazság védelmére lelkesítik.” (A Szent Szövetség alapokmányából)

„I. Mindazon államok, amelyek az európai szövetség részét alkotván, forradalmi állapotban vannak, és más államokra nézve veszedelmet képeznek, megszűnnek a szövetség tagjai lenni, amíg a rend helyreállítva nem lesz

III. Ha bármely állam bármilyen más állam közelségét veszedelmesnek fogja tartani, először rábeszéléssel, ha szükséges, fegyverrel fog föllépni.” (A Szent Szövetség államai troppai kongresszusának határozatai, 1820)

14. A feladat a hidegháborúhoz kapcsolódik.

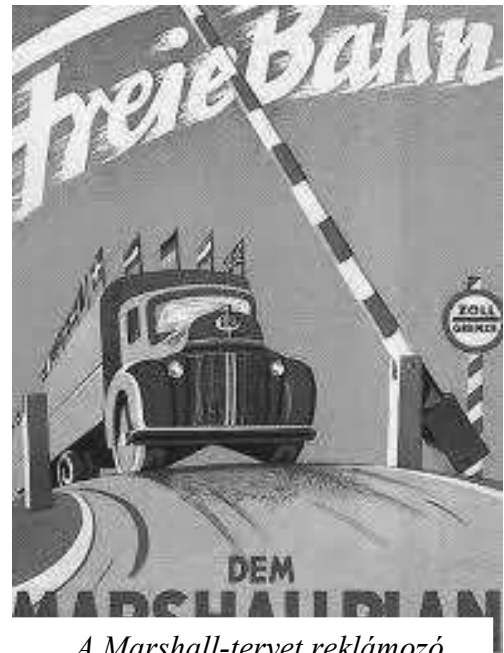
(rövid)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével a Truman-doktrína céljait és módszereit!

„Az Egyesült Államok külpolitikájának egyik elsődleges célja olyan feltételek megteremtése, amelyek között mi és más nemzetek kialakíthatjuk a minden kényszertől mentes életmódot. Ez volt a Németország és Japán elleni háború alapvető tétje. [...] nem vagyunk hajlandók segíteni a szabad nemzeteket szabad intézményeik és nemzeti integritásuk fenntartásában az agresszív mozgalmakkal szemben, amelyek arra törekszenek, hogy a totalitárius rendszert kényszerítsék rájuk. A szabad nemzetek megsegítése nem jelent többet, mint annak nyílt elismerését, hogy a totalitárius rendszereknek a szabad népekre közvetlen vagy közvetett agresszióval való rákényszerítése aláássa a nemzetközi béke és ennél fogva az Egyesült Államok biztonságának alapjait.[...]

Meggyőződésem, hogy segítségünknek gazdasági és pénzügyi segély formájában kellene megnyilvánulnia, amely elengedhetetlenül szükséges a gazdasági stabilitáshoz és a politikai intézmények szabályszerű működéséhez. [...]

A totalitárius rendszerek csírái a nyomorúságból és a szűkségből táplálkoznak. A szegénység és polgárháború rossz földjében terjednek el és növekszenek. Teljesen akkor fejlődnek ki, amikor egy népben kihalt a jobb jövőbe vetett remény.” (Truman elnök kongresszusi üzenetéből, 1947 márciusa)

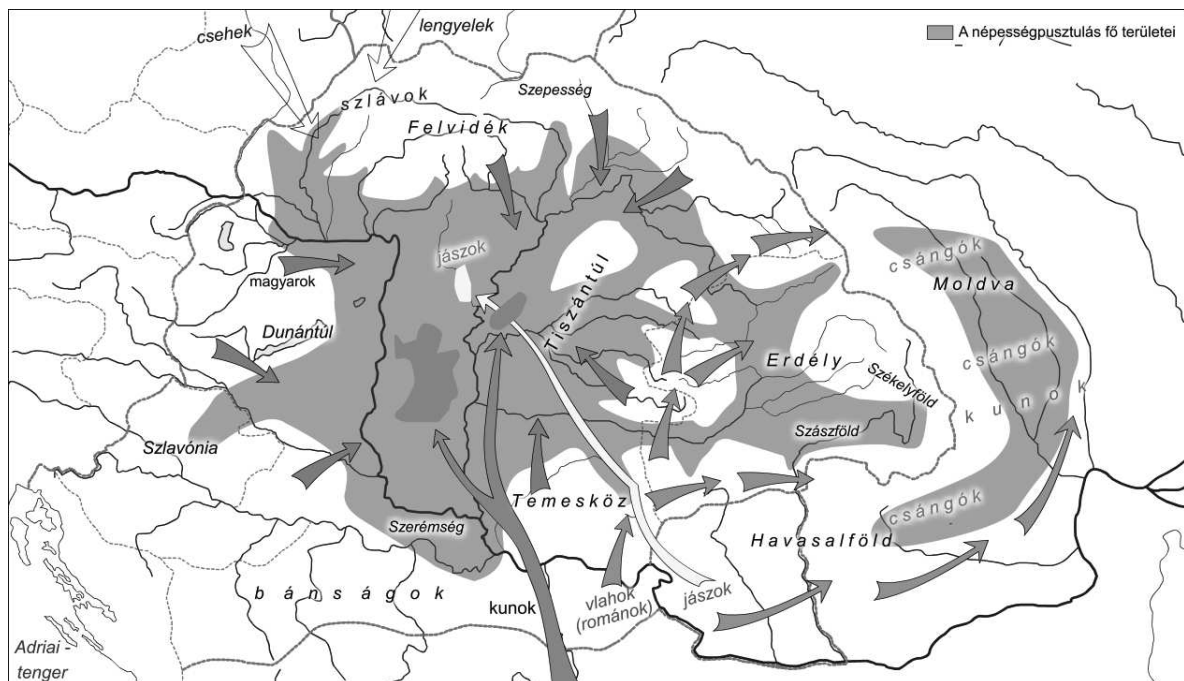

A Marshall-tervet reklámozó plakát (a plakát felirata: Szabad út a Marshall-tervnek)

Szempontok		Elérhető	Elért
		pont	
Feladatmegértés		2	
Tájékozódás térben és időben	T	2	
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1	2	
	K2	2	
Ismeretszerzés, a források használata	F	3	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1	3	
	E2	3	
	E3	3	
Összpontszám		20	
		Osztószám 2	
Vizsgapont		10	

15. A feladat IV. Béla uralkodásához kapcsolódik. (hosszú)
Mutassa be a források és ismeretei segítségével IV. Béla belpolitikáját! Válaszában térjen ki az irányváltások okaira és következményeire!

„Amikor ennek a Béla királynak az atyja, a jó emlékű András király megfizette tartozását a halálnak, a király az ország főembereivel és nemeseivel tüstént Székesfehérvár városába ment, és amikor itt – miként szokás – az esztergomi érsek a királyi koronával megkoronázta, bárói közül néhányat, akik vele szemben atyja pártján állottak, száműzetésbe kényszerített; másokat – akiket tudott – börtönbe vetett; a főbb méltóságok közül pedig egy személyt, Dénes nádort megfosztatta a szeme világától. Ugyanitt hozott bizonyos határozatokat, [...] elrendelte, hogy ha valaki a bárók közül az ő jelenlétében le mer ülni valamilyen székre [...] bűnhődjék megérdemelt büntetéssel. Ugyanakkor elégetette a bárók székeit [...]” (Rogerius Sirlalmas ének)

A tatárjárás népesedési következményei

„Mivel minden király és ország hatalma egyedül övéi hűségén alapszik, s a hűség más államerényeknél annál inkább becsülendő, minél ritkábban találkozni vele, ezért a királyi gondoskodásra tartozik, hogy azokat, akik kivételesen derék tetteikért jutalmazást érdemelnek, [...] tekintélyünknel fogva bizonyos erődítésre alkalmas helyeket híveinknek juttatunk, hogy várépítésre lehetőségük és módjuk legyen. [...] Miklós dubicai ispánnak és általa örököseinek, valamint leszármazottainak adományoztuk, mivel ott jóváhagyásunkkal, személye védelmére és az ország hasznára, saját költségén és erőfeszítésével várat épített magának.” (IV. Béla oklevele, 1249)

„... Mi, B. [IV. Béla] Isten kegyelméből Magyarország királya és I. [V. István] ugyanazon kegyelem által a magyarok ifjabb királya és erdélyi herceg [...] tudtára adjuk mindazoknak, akik jelen levelünket megtekintik, hogy Magyarország összes nemesei, akiket királyi szerviseknek mondanak, hozzánk járulván, tőlünk alázatosan azt kérték, hogy őket [...] elnyert szabadságukban megtartani kegyeskedjünk. [...]

8. Úgyszintén elrendeltük, hogy minden évben a szent király ünnepén, közülünk valaki tartozzék Fehérvárra jönni, és minden megyéből két vagy három nemes tartozzék megjelenni, hogy azoknak jelenlétében minden kártevésről és jogtalanságról, bárki okozta és követte el azokat, minden panaszosnak elégtételt szolgáltatassunk.” (Részlet az 1267. évi törvényekből)

16. A feladat a határon túli magyarsághoz kapcsolódik. (hosszú)
Mutassa be a források és ismeretei segítségével a határokon kívül rekedt magyarság helyzetét 1944 és 1950 között! Válaszában tárja fel a változások mozgatórugóit!

„A németek, a magyarok, valamint a cseh és a szlovák nemzet árulói és ellenségei mezőgazdasági vagyonának elkobzásáról és sürgős elosztásáról.

Eleget téve a cseh és a szlovák földműveseknek és zselléreknek egy új földreform következetes végrehajtására vonatkozó követelésének, és mindenekelőtt arra törekedve, hogy a cseh és szlovák földet egyszer s mindenkorra elvegyük az idegen német és magyar birtokosok kezéből, valamint a köztársaság árulóinak kezéből, s a cseh és a szlovák parasztság és zsellérek kezébe adjuk, a kormány javaslatára elrendelem.” (*Beneš elnök rendeletéből, 1945*)

„I. cikk: Minden, Magyarországon állandó lakóhellyel bíró szlovák és cseh nemzetiségű személy, aki az alább meghatározott feltételek mellett a Csehszlovákiába való áttelepülésre irányuló szándékát kinyilvánítja, áttelepítetik anélkül, hogy a magyar kormány ezt megakadályozná. [...]

V. cikk: A Magyarországról Csehszlovákiába áttelepítendő szlovákokkal és csehekkel egyenlő arányban olyan Csehszlovákiában állandó lakhellyel bíró magyar nemzetiségű személyek telepítettek át Magyarországra, akik a Csehszlovák Köztársaság Elnökének a német és magyar nemzetiségű személyek csehszlovák állampolgárságának rendezése tárgyában kiadott, 1945. augusztus 2-án kelt rendelete értelmében csehszlovák állampolgárságukat elvesztették.” (*A magyar–csehszlovák lakosságcsere-egyezmény, 1946*)

„Bocsássatok meg ti is! És soha többé! Amikor a Hideg napokban regénybe ágyazva előadtam mindazt, amit krudélis [kegyetlen, gonosz] hajlamú magyar tábornokok és törzstisztek a magyar nép nevében ezernyi ártatlan szerb és zsidó ember ellen Újvidék ama gyilkos három napján 1942-ben elkövettek, számoltam azzal a reménységgel, hogy válaszul s tán hálából, akad szerb író, aki emléket állít azoknak a magyar tízezreknek, akiket úgyszintén ártatlanul gyilkos gazemberek a jugoszláv nép nevében megkínóztak és halálba küldtek. Ám mindhiába! Közel három évtizedes várakozás után nem térhettem ki a végül is reám maradt feladat elől, hogy megírjam az 1944-es bácskai vérbosszú könyvét is.” (*Cseres Tibor*)

Év	Magyarok		Szlovákok		Németek		Összes népesség
	szám	%	szám	%	szám	%	
1910	885	30,6	1676	57,5	197	6,8	2916
1950	354	10,2	3077	87,0	---	---	3442
1961	517	12,4	3560	85,3	6	0,1	4174
1980	559	11,2	4317	86,5	3	0,0	4991
1991	567	10,8	4512	85,1	6	0,1	5269

Csehszlovákiához (Kárpátalja nélkül) csatolt magyar területek etnikai összetételének változása

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

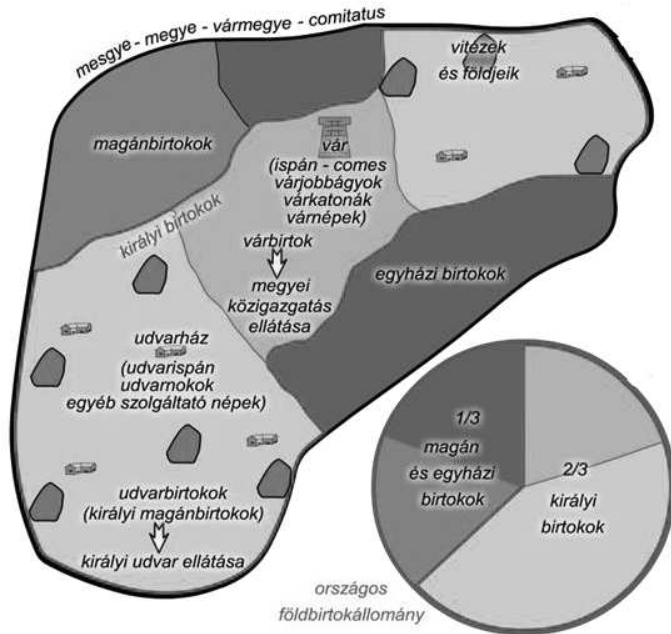
.....

.....

Szempontok		Elérhető	Elért
		pont	
Feladatmegértés		2	
Tájékozódás térben és időben	T1	2	
	T2	2	
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1	2	
	K2	2	
	K3	2	
Ismeretszerzés, a források használata	F1	3	
	F2	3	
	F3	3	
	F4	3	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1	3	
	E2	3	
	E3	3	
	E4	3	
Összpontszám		36	
		Osztószám 2	
Vizsgapont		18	

17. A feladat a magyar vármegyerendszerhez kapcsolódik. (komplex – korszakon átívelő) Mutassa be a vármegye kialakulását és változásait Szent István és Mohács között a következő szempontok alapján:

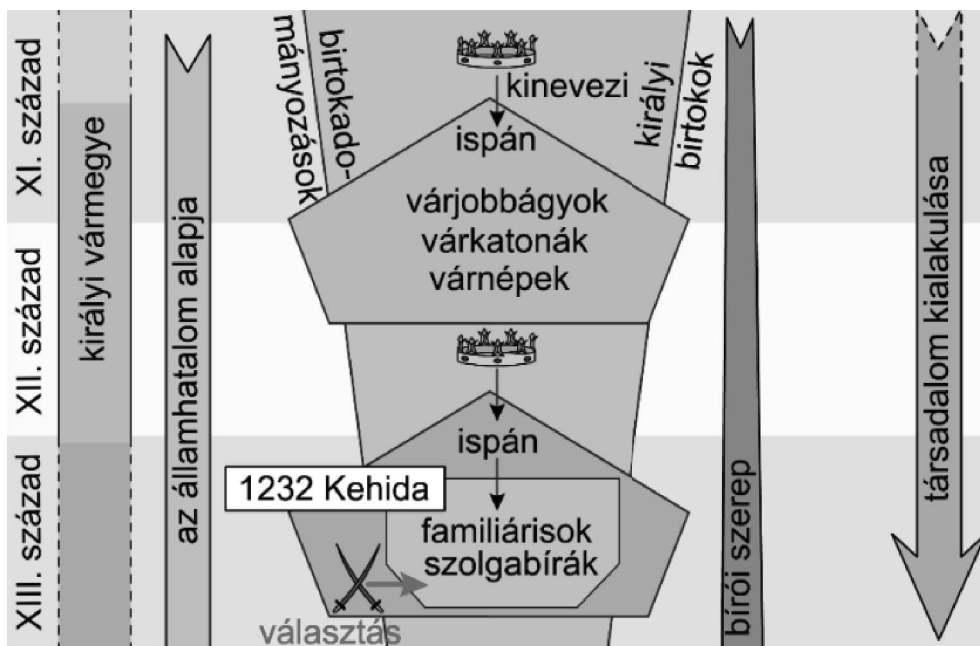
- a királyi vármegye létrejötte, felépítése és szerepe,
- a nemesi vármegye kialakulása,
- a vármegye szerepének átalakulása,
- a nemesi vármegye felépítése és szerepe!

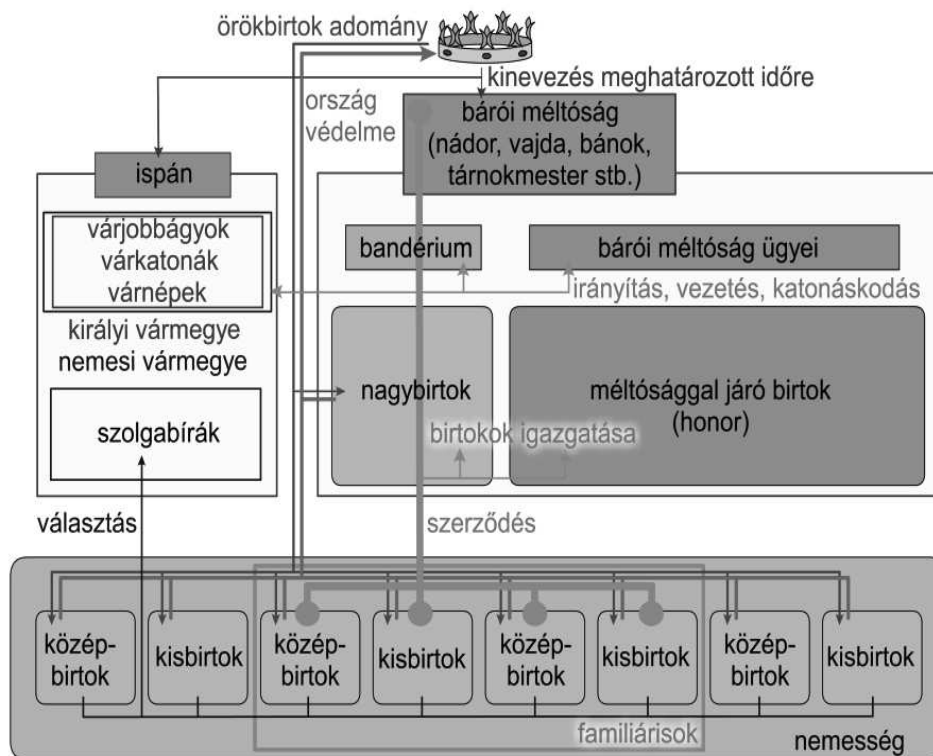
A királyi vármegye területi felépítése Szent István korában

„A királynak a Zalán innen és túl lakó összes szerviensei az összes bírának és másoknak, kikhez jelen oklevelünk eljut, üdvöt az úrban. Közönségteknek a tudomására kívánjuk hozni, hogy mivel a mi vidékünkön a gonosz emberek, bűneikből kifolyólag sok rosszat, jogsértést, kárt és sérelmes dolgokat követtek el, a hatalmasabbak közül is sokakat igazságtalanul elnyomtak, kik – távol lévén a bíraktól és sok más akadály miatt – a maguk igazát semmiképpen nem kereshették: urunk királyunktól alázatosan és áhítattal azt kértük, engedje meg nekünk, hogy mi magunk bíraskodhassunk, és az elnyomottaknak és vég nélküli sérelmeket szenvedőknek teljes igazságot szolgáltatassunk, mindazok ellen, akiknek részéről méltánytalanul szenvedünk.” (Részletek a Zala megyei szerviensek okleveléből, 1232)

A vármegye átalakulása a XI – XIII. század között

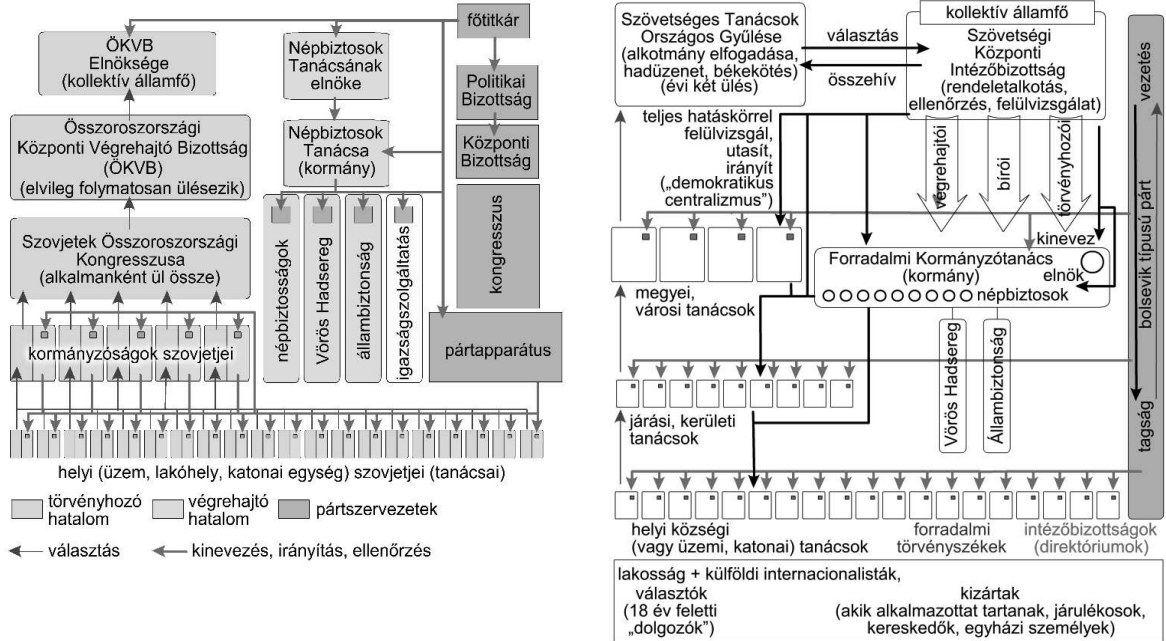
A familiaritás sematikus ábrája

18. A feladat a kommunista diktatúrákhoz kapcsolódik. (komplex – összehasonlító)
Vesse össze a források és ismeretei segítségével az 1917-ben létrejött szovjet-orosz és az 1919-es magyar kommunista rendszert a következő szempontok alapján:

- a hatalomátvétel módja,
- az állami felépítés,
- intézkedéseik,
- a hatalomgyakorlás módja alapján!

<p>„1. A földesúri tulajdon azonnal és minden megváltás nélkül megszűnik. 2. A földesúri birtokkal, valamint a koronabirtokok, kolostorok és egyházak minden földjével, minden élő és holt felszerelésükkel, a majorsági épületekkel és minden tartozékukkal való rendelkezés az Alkotmányozó Gyűlés összeüléseiig a járási földbizottságok és parasztküldöttek kerületi szovjetjeinek kezébe megy át.” (Határozat a földről, 1917. november 8.)</p>	<p>„A választói jog 19.§. A Tanácsköztársaság csak a dolgozó népnek adja meg a választói jogot. [...] 21.§. Nem választók és nem is választhatók azok: a) akik nyereségszerzés céljából bér munkásokat alkalmaznak, b) akik munka nélküli jövedelemből élnek, c) kereskedők, d) lelkészek és szerzetesek, e) elmebetegek és gondnokság alatt állók, f) akiknek politikai jogai aljas indokból elkövetett bűncselekmény miatt fel vannak függesztve annak az időnek tartamára, amelyet az ítélet megállapít.” (A Forradalmi Kormányzótanács, 1919. ápr. 2.)</p>
--	--

A szovjet-orsz és a magyar tanácsköztársaság állami felépítése

A már 1917-ben létrehozott Cseka (Összoroszországi Különleges Bizottság), a közvetlenül a Népbiztosok Tanácsának alárendelt karhatalmi szervezet vezetői

A „Lenin-fiúk”, a közvetlenül a Forradalmi Kormányzótanácsnak alárendelt karhatalmi szervezet tagjai

Korszakon átívelő komplex feladat			
Szempontok		Elérhető	Elért
		pont	
Feladatmegértés		2	
Tájékozódás térben és időben	T1	2	
	T2	2	
	T3	2	
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1	2	
	K2	2	
	K3	2	
Ismeretszerzés, a források használata	F1	3	
	F2	3	
	F3	3	
	F4	3	
	F5	3	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1	3	
	E2	3	
	E3	3	
	E4	3	
	E5	3	
Összpontszám		44	
		Osztószám 2	
Vizsgapont		22	

Összehasonlító komplex feladat			
Szempontok		Elérhető	Elért
		pont	
Feladatmegértés		2	
Tájékozódás térben és időben	T1	2	
	T2	2	
	T3	2	
	T4	2	
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1	2	
	K2	2	
	K3	2	
Ismeretszerzés, a források használata	F1	4	
	F2	4	
	F3	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1	4	
	E2	4	
	E3	4	
	E4	4	
Összpontszám		44	
		Osztószám 2	
Vizsgapont		22	

MEGOLDÁSOK:

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Ókori gazdaságtörténet (Összesen 5 pont)

- a) közvetlen csere (1 pont)
- b) a termelés megindulása /a többlet megjelenése (1 pont)
- c) Az adott térségben ritka/hiányzó, de szükséges anyagok, tárgyak. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)
- d) 1. értékálló
2. könnyebben váltható
3. könnyebben szállítható (A válaszok sorrendje tetszőleges.) (Elemenként 0,5 pont)
- e) Lüdiából (0,5 pont)

2. Középkori egyetemek (Összesen 4 pont)

- a) 1. képzett klerikusok iránti igény (0,5 pont)
2. képzett hivatalnokok iránti igény (0,5 pont) (A válaszok sorrendje tetszőleges.)
- b) négy (0,5 pont)
- c) 3. szabad egyetemalapítás (1 pont)
- d) Bölcsész / facultas artium (0,5 pont)
- e) skolasztika (1 pont)

3. Nagy Lajos külpolitikája (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont)

Állítások	Igaz	Hamis
A lengyel-magyar perszonálunió 1375-ben kezdődött, és Lajos király halálával ért véget.		X
Lajos király egyetemalapítása összefüggésben állt a bogumil eretnekek elleni harccal.	X	
Nagy Lajos meghódította Lengyelországot.		X
Nagy Lajos házasság és katonai erő révén hűbéres államokat hozott létre a déli határ mentén.	X	
Nagy Lajos kassai privilégiuma elősegítette a lengyel rendi fejlődést.	X	

4. Világgazdaság kibontakozása (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont)

- a) 1. 3. nagyobb mennyiségek jelenhettek meg
- b) 2. a hódítók magasabb technikai színvonala
- c) 3. a Nyugatnak szüksége volt a nyersanyagaira
- d) 1. szükség volt a munkaerőre

5. Bocskai-szabadságharc (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont)

- a) A dinasztia az országgyűlés megkérdezése nélkül iktatta be a kérdéses cikket.
- b) Az országgyűlés nem tárgyalhat vallási sérelmeket.
- c) 4. jobbágy
- d) **Az augsburgi vallásbéke csak a fejedelmeknek ad szabad választást. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)**
- e) **Erdélyben minden társadalmi rétegre kiterjedt a szabad választás. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)**

6. Demográfiai robbanás (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont)

Fogalom	Szám	Fogalom	Szám
Kivándorlás*	7	Halálozás	5
Népességnövekedés	2	Népességcsökkenés	4
Születések	6	Ipari forradalom	3
Népességszám	1	Városokba vándorlás*	8

*A két elem felcserélhető.

7. Szabadságharc (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont)

- a) 1. IV. 6.
2. V. 21.
3. IV. 14.
- b) A császáriak bekerítése Gödöllő térségében. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)
- c) Klapka György

8. Első világháború (összesen 3 pont)

- a) blokádra (1 pont)
- b) Nem rendelkeztek erős felszíni flottával. (1 pont) (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)
- c) 1. konvojok (0,5 pont)
2. mélyvízi bombák (0,5 pont)

9. Trianoni békediktátum (Elemenként 1 pont, összesen 6 pont)

- a) Burgenland
- b) 1921
- c) Magyarország
- d) Nem tudtak kész helyzetet teremteni az osztrákok, mint a többi utódállam. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)
- e) Rongyos Gárda
- f) Prónay Pál

10. Hidegháború (összesen 3 pont)

a) 1979 (1 pont)

b) 1. soknemzetiségű/kevert nemzetiségű (0,5 pont)

2. tovább nehezítette a megoldást (0,5 pont) (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

c) kábítószer-kereskedelem/kábítószer előállítás

11. Magyar forradalom (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont)

a)

5	7	12
---	---	----

b)

1	6	14
---	---	----

12.V4 együttműködés (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont)

a) A Lengyelország

B Csehország

C Szlovákia

b) visegrádi együttműködés/V4

c) 1991

d) Antall József

II. ESSZÉFELADATOK

13. Szent Szövetség (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Szent Szövetség céljait és módszereit mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti a téma egy időbeli elemét (pl. Napóleon 1815-ben szenvedett vereséget) és rögzíti a téma valamelyik térbeli összetevőjét (pl. a Szent szövetség tagjai többek között Oroszország és Ausztria).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. nagyhatalmak, nacionalizmus, liberalizmus, intervenció)	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az abszolút uralkodók szövetségre léptek alattvalóik féken tartására), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. fellépnek egymás országaiban a liberális és nemzeti törekvésekkel szemben).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az abszolút uralkodók Európa más országaiban is gátat kívánnak szabni a forradalmi gondolatoknak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. megfogalmazzák az intervenció jogát, jogot formálnak más országok megrendszabályozására).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a a Napóleoni háborúkat követően az abszolút monarchiák irányító szerepbe kerültek, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hatalmi érdekeknek megfelelően húzták meg a határokat/nagy-Britannia törekedett a hatalmi egyensúlyra/Oroszország vált a vezető szárazföldi hatalommá).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a Napóleoni háborúkat követően a forradalmi nézetek (liberalizmus, nemzeti érzés) tért nyertek szerte Európában, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. sorra törtek ki a forradalmi hullámok/a forradalomellenesség és a hatalmi érdekek ellentéte többször utat nyitott a változásoknak).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

14. Truman-doktrína		(rövid)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Truman-doktrína céljait és módszereit mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti a téma egy időbeli elemét (pl. 1947, a hidegháború kezdete, koreai háború 1950–1953) és rögzíti a téma valamelyik térbeli összetevőjét (pl. a vasfüggöny nyugati és keleti részre vágta Európát, létrejött a szovjet tömb).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. hidegháború, vasfüggöny, szuperhatalom, NATO, Truman-doktrína, Marchall-segély.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az USA meg akarja akadályozni a totalitárius rendszerek térhódítását), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. támogatást ad a szegénység ellen, megakadályozza a kommunista ideológia térhódítását, reményt kíván adni a népeknek).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a Marchall-segély reklámozza), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. kiemeli az európai összefogás szükségességét, a gazdasági segély jelentőségét).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a háborút követően a szuperhatalmak szembekerültek egymással a szovjet előretörés következtében, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Szovjetunió rátette a Közép-Európai országokra a kezét, rájuk erőltette a kommunista berendezkedést, Ázsiában is előretört Kínában, Koreában és Vietnámban, az USA gátat kívánt szabni e terjeszkedésnek, de nem kívánt katonai konfliktust).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy Nyugat-Európában is előre törtek a kommunista pártok, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az USA a Marchall-segéllyel kívánta a tömegek nyomorát enyhíteni; talpra kívánta állítani Nyugat-Európát, hogy az szembe tudjon nézni a szovjet fenyegetéssel).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

15. IV. Béla uralkodása		(hosszú)
Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően IV. Béla belpolitikáját, s annak irányváltásait és okait mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma legalább két időbeli elemét (pl. 1235 – 1270, IV. Béla uralkodása, 1241 – 42, a tatárjárás).	0–2
	T2 Rögzíti a téma valamely térbeli elemét (pl. tatárok által elpusztított területek, új várak, mint Buda vagy Sárospatak).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. köznemesség, bárók, királyi hatalom, országgyűlés.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. serviensek, familiaritás, regálék, kunok.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a király fellépett az atyja idején megerősödött bárókkal szemben; lépéseket tett a királyi tekintély növelése érdekében), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. kísérlete ellentétet alakított ki a király és a bárók között; csökkentette a király támogatottságát).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az ország jelentős alföldi és folyó völgyi területein a népesség elpusztult; a tatárjárás után az uralkodó betelepítette a kunokat, jászokat), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az ország népessége gyorsan regenerálódott, megváltozott a magyarság rovására az etnikai arány).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az uralkodó a tatárjárást követően adományokkal próbálta növelni támogatottságát), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az adományozások a bárói réteg megerősödéséhez vezettek).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a király igyekezett megnyerni a servienseket is), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a servienseket már nemeseknek nevezik, Fehérváron a nemesek is megjelennek, ami a későbbi országgyűlések felé vezető út egy állomása).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az uralkodó a tatárjárást megelőzően befogadta a kunokat, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. kénytelen volt befogadni a nomádokat, számított katonai erejükre a tatárokkal szemben, ugyanakkor lépése tovább rontotta a király és a nemesség közötti kapcsolatot).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy az uralkodó a tatárjárást követően jelentősen kívánta emelni a fallal megerősített helyek számát az országban, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a birtokadományozásokat várépítéshez kötötte, számos városi kiváltságot adott, hogy a városok is fallal vegyék	0–3

	magukat körül, a folyamat tovább erősítette az uralkodóval szemben a bárókat, így hozzájárult a királyi hatalom meggyengüléséhez).	
	E3 Rögzíti, hogy a tatárjárás és IV. Béla tatárjárást követő politikája jelentős társadalmi változásokat indított el az országban, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hospesek magukkal hozták jogaikat, mint a szabad költözést, s felgyorsult a jobbágyság kialakulásának folyamata, a köznemesség és a bárók helyzetét alakító familiaritás is kezdett kibontakozni).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16. Határon túli magyarok		(hosszú)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a határon túli magyarság 1944 és 1950 közötti helyzetét mutatja be, és feltárja a változások mozgatórugóit. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma legalább két időbeli elemét (pl. a front Magyarországon 1944–45-ben haladt át, 1944. augusztus Románia kiugrása, Magyarországon 1945 áprilisában ért véget a háború, 1947 párizsi béke).	0–2
	T2 Rögzíti a téma valamely térbeli elemét (pl. Kárpátalja a Szovjetunióhoz került, Észak-Erdély és a Székelyföld Romániához, a Felvidék déli magyarlakta területe Csehszlovákiához, a Bácska Jugoszláviához).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. nemzetiség, nemzetállam, hidegháború, kommunista diktatúra.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. kitelepítés, lakosságcsere, kisebbségi jogok, kollektív büntetés.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Beneš rendeletében kollektíven bűnösnek nyilvánította a csehszlovákiai németeket és magyarokat), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. meg kívánta fosztani őket vagyonuktól, az elüldözöttek helyére cseheket és szlovákokat kívánt telepíteni, homogén nemzetállam kialakítására tört).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Magyarországot lakosságcsereére szorította Csehszlovákia), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. homogén nemzetállam kialakítására törtek, a magyarországi szlovákok önként jelentkezhettek, a felvidéki magyarokat kijelölték).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a szovjet csapatok nyomában megjelenő jugoszláv partizánok népirtást végeztek a Bácskában), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a szerbek 1991-ig nem tartottak önvizsgálatot, nem tárták fel a vérengzések körülményeit, nem büntették meg a résztvevőket).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a magyarok és a németek aránya 1945 és 1950 között drasztikusan csökkent, a németek esetében teljes mértékben, a magyarok esetében harmadára csökkent), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a németeket brutálisan kitelepítették, a magyarokat kitelepítették, elüldözték és megfélemlítették).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-	E1 Rögzíti, hogy Kárpátalja a Szovjetunióhoz került, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. deportálták a 14 és 50 év közötti férfiakat, a Szovjetunió bezártsága elvágtatta őket teljes mértékben az anyaországtól).	0–3

központú gondolkodás	E2 Rögzíti, hogy 1950-re mindhárom utódállamban kommunista diktatúra jött létre, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. visszaszorították az egyházakat, felszámolták az önálló kulturális intézményeket, felszámolták a magántulajdont, s ezzel elvették az anyagi alapokat is).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a párizsi békében felszámolták a kisebbségvédelem nemzetközi garanciáit, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kisebbségek kérdése belüggyé vált, az anyaország nem szólalhatott fel a kisebbségek érdekében, a kommunista Magyarország nem is kívánt a szocialistává váló utódállamokban felszólalni a kisebbségek érdekében).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

17. A feladat a magyar vármegyerendszerhez kapcsolódik. (komplex – korszakon átívelő)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyar vármegyerendszer kialakulását és változásait mutatja be Szent István és Mohács között. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít két lényeges dátumot a XI-XIII. századból (pl. 997–1038 Szent István uralkodása, 1172–1196 III. Béla uralkodása, 1222 Aranybulla, 1235–1270 IV. Béla uralkodása).	0–2
	T2 Rögzít két lényeges évszámot a XIV-XVI. századból (pl. 1308–1342 I.(Anjou) Károly, 1342–1382 I. (Nagy) Lajos uralkodása, 1351-es törvények, 1458–1490 Mátyás uralkodása, 1526 Mohács).	0–2
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre, és megállapításai Magyarországra vonatkoznak.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. király, társadalom, báró, serviens, nemes, országgyűlés, rendiség.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. vármegye, ispán, alispán, szolgabíró, familiaritás.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti az ábra lényegi elemeit (pl. az ország kétharmada a király kezében volt a vármegyékben elterülő királyi birtokok révén), s ezzel kapcsolatban lényegi megállapításokat tesz (pl. a királyi birtokok képezték a királyi hatalom alapját / a magyar hadsereg alapját / a királyi vármegye egy részét egyházi és magánbirtokok alkották).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a zalai serviensek bíraskodási jogot kaptak a királytól helyzetük védelme érdekében), s ezzel kapcsolatban lényegi megállapításokat tesz (pl. a szolgabíró választása a nemesi vármegye kezdete volt/ a szolgabírót a nemesek választották / a serviensek ki voltak téve a bárók hatalmaskodásainak).	0–3
	F3 Rögzíti az ábra egy lényegi elemét (pl. a királyi vármegye átalakulóban volt a XIII. század elején), s ezzel kapcsolatban lényegi megállapításokat tesz (pl. a serviensek szolgabírákat választhattak, de egyben az ispán familiárisai is voltak / a vármegye még a XIII. században is a gyengülő királyi hatalom alapját képezte).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a familiaritás a XIV. századra a magyar állam és így a vármegye lényegi elemévé vált), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapításokat tesz (pl. a bárók familiárisaikkal igazgatták a nemesi megyét, de egyben méltóságaikkal járó feladatokat és birtokaikat, valamint magánhadseregüket is).	0–3

	F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az országot a király mellett a ligák uralták a XV. század első felében), s ezzel kapcsolatban lényegi megállapításokat tesz (pl. a vármegyéket is a ligák, a bárók uralták).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a királyi birtokok folyamatos eladományozása aláasta a királyi vármegye alapjait (pl. a király befolyása csökkent a vármegyében / ezzel beszűkült a királyi hatalom alapja).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy az Anjouk idején megszilárdult a királyi hatalom (pl. az ország egész területére kiterjedt a királyok hatalma / a bárókat visszaszorította I. Károly / az 1351-es törvényekben a nemesség jogait és helyzetét I. (Nagy) Lajos megerősítette).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy Zsigmond és Mátyás is a köznemességre kívánt támaszkodni, s ezzel kapcsolatban lényegi megállapításokat tesz (pl. növelték a nemesség szerepét a vármegyében / növelték a szolgabírák hatáskörét / választhatóvá tettek egyre több megyei tisztséget).	0–3
	E4 Rögzíti, hogy a XVI. század elejére a köznemesség önálló hatalmi tényezővé vált, s ezzel kapcsolatban lényegi megállapításokat tesz (pl. a vármegye vezetése egyre inkább a nemesség kezébe került / a megye tényleges irányítója lassan az alispán lesz / a megyei tisztségeket a megye nemesei választják / az országgyűléseken a nemesség személyesen vagy megyei követek útján vett részt).	0–3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

18. A feladat a kommunista diktatúrákhoz kapcsolódik. (komplex – összehasonlító)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az 1917-ben létrejött szovjet-orosz és az 1919-es magyar kommunista rendszert veti össze a megadott szempontok alapján. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a bolsevik hatalomátvétel 1917-ben jött létre, a magyar kommunista hatalom 1919 márciusától augusztusig tartott.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy a szovjet-orosz hatalom Szentpéterváron jött létre.	0–2
	T3 Rögzíti, hogy a magyar tanácsköztársaság központja Budapest.	0–2
	T4 Rögzíti a téma még egy idő- vagy térbeli elemét (pl. a bolsevikok a polgárháborúban 1920-ra kiterjesztették hatalmukat az egykori Orosz Birodalom jelentős részére, a magyar tanácsköztársaság elvesztette a Tiszántúlt, de átmenetileg felszabadította a Felvidék egy részét)	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. forradalom, puccs, totális állam, egypártrendszer, diktatúra, demokrácia, hatalmi ágak.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. bolsevik, mensevik, népbiztos, CSEKA / NKVD, kollektivizálás, tanácsköztársaság.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a bolsevikok kárpótlás nélkül állami tulajdonba veszik a földbirtokokat, a szovjetek kezébe adják). Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a Forradalmi Kormányzótanács államosítja a földbirtokokat, termelősövetkezeteket kíván létrehozni helyettük), és ezekkel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. mindkét hatalom állami kézbe veszi a földbirtokokat, de a bolsevikok taktikai okokból átmenetileg használatra kiosztották azokat a parasztnak, míg a magyar kommunisták ideológiájuknak megfelelően nem osztottak földet, így Magyarországon a parasztság döntő többsége ezért sem támogatta a kommunista hatalmat).	0–4
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Oroszországban a végrehajtó hatalmat a Népbiztosok Tanácsa gyakorolja, a hatalmi ágak nincsenek szétválasztva, a párt befolyása érvényesül mindenhol), rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Magyarországon a tanácsköztársaság idején a végrehajtó hatalmat a Forradalmi Kormányzótanács gyakorolja, a hatalmi ágak nincsenek szétválasztva, a párt befolyása érvényesül mindenhol), és ezekkel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. mindkét esetben totális állam jött létre, egypártrendszer, a párt, s ezen belül is annak vezetése diktatórikus hatalmat hozott létre).	0–4

	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Oroszországban a központi hatalomnak alárendelt karhatalmat hoztak létre a párt irányítása alatt a hatalmukat veszélyeztetőkkel szemben), rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Magyarországon a pártnak alárendelt karhatalmat hoztak létre a párt irányítása alatt a hatalmukat veszélyeztetőkkel szemben), és ezekkel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. mindkét totális diktatúra a hatalmat erőszakkal tartotta fenn, a karhatalom a törvények felett állt).	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy mindkét kommunista diktatúra puccsszerűen vette át a hatalmat (pl. Oroszországban a szovjetek kongresszusát használták fel, Magyarországon a Vyx-jegyzék miatt kialakult helyzetet, mindkét országban a háborút követő nyomor szerepet játszott a hatalomátvételben, Magyarország esetében az antant és az utódállamok támadása, az ország feldarabolása, az októbrista vezetés tehetetlensége döntő tényező volt).	0–4
	E2 Rögzíti, hogy mindkét diktatúra felszámolta a magántulajdont (pl. Oroszországban a hadikommunizmus a piaci viszonyokat is felszámolta, de a magyar tanácsköztársaság is a kisiparig államosította a gazdaságot, mindkét esetben a rendelkezések a gazdaság hanyatlásához vezettek, bár Magyarország esetében a 133 nap nem adott kifutást ebben a tekintetben).	0–4
	E3 Rögzíti, hogy mindkét rendszer kialakulását a világháborús események tették lehetővé, s mindkét diktatúra külső ellenségekkel is szembekerült (pl. Oroszországban a polgárháborúval összefonódott intervenció évekig elhúzódott, de az ország méretei és a nyugati hatalmak belső problémái miatt a hatalmat a bolsevikok meg tudták tartani, míg Magyarországon csak addig hozott sikereket a külső ellenséggel vívott harc, míg a tanácskormány honvédő politikát folytatott, miután ezt feladta, a szomszédos, az antant által támogatott, nemzeti célokért küzdő utódállamok legyőzték a bázis nélkül maradt kommunista hatalmat).	0–4
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–4
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22